

*Теплюк М.А.,
канд. екон. наук, старший викладач
кафедри економіки та підприємництва,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Зубко Є.В.,
студентка ФЕтаУ, 2-го курс, 6Е02 «Економіка підприємства»,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

КЛЮЧОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

KEY TOOLS FOR IMPROVING INNOVATION-INVESTMENT ACTIVITIES OF BUSINESS: FOREIGN AND DOMESTIC EXPERIENCE

Tepliuik M. A. PhD,
Senior Lecturer of the Business Economy Department
SHEE "Kyiv National Economic
University named after Vadym Hetman"
Zubko Ye.V.
student FetaU, 2nd year, 6E02 "Enterprise Economics",
SHEE "Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman"

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено теоретичні аспекти інноваційної діяльності як ключового напрямку розвитку та становлення сучасного цифрового бізнесу. Проведено ґрунтовний аналіз впровадження інноваційних технологій на підприємствах України, ідентифіковано інструменти стимулювання інновацій на підприємствах, а також досліджено інноваційну активність вітчизняного бізнесу, обсяги витрат на інноваційну діяльність та їх фінансування. Досліджено сучасні тенденції впровадження інновацій у вітчизняному бізнес середовищі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інновації, інноваційний досвід, бар'єри інноваційних процесів.

ABSTRACT. In the article are researched the theoretical aspects of innovation activity as main direction of development and formation of modern digital business. A fundamental analysis of the implementation of innovative technologies at ukrainian enterprises has been carried out, tools for stimulating innovation at enterprises have been identified, and the innovative activity of domestic business, the volume of expenses for innovation activity and their financing have been

investigated. The modern tendencies of introduction of innovations in the domestic business environment are researched.

KEY WORDS: innovations, innovative experience, barriers of innovative processes.

Вступ. Для більшості розвинених країн характерним є формування нової парадигми, заснованої на економіці знань, інтелектуальній праці, інноваціях, глобальних інформаційних системах. Проблематику інновацій досліджували, як вітчизняні так зарубіжні науковці, зокрема як: О. Востряков, Ю. Василенко, О. Гребешкова, Б. Пшик, І. Репіна, М. Сагайдак, В. Стадник, Г. Швиданенко, Й. Шумпетер та інших вітчизняних і зарубіжних авторів.

У центрі уваги зосереджено увагу на питаннях загальносистемної детермінації управлінських інновацій. Зазначимо, що визначення особливостей, власне, організаційних інновацій у бізнесі є порівняно малодослідженою проблематикою у вітчизняній науці. Стратегічною метою державної політики щодо підвищення інноваційної діяльності має стати формування інноваційної економіки, що базується на накопиченому інтелектуальному капіталу та залучених інвестиційних ресурсах. Початком ефективного процесу формування єдиного універсального підходу до організації інноваційної економіки для будь-якої країни є дослідження існуючого досвіду в цій сфері, для України — це, зокрема, досвід країн ЄС.

Метою статті є ідентифікація ключових інструментів стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності бізнесу.

Результати (викладення основного змісту). У ринковій економіці загальновизнано, що інновації впроваджуються, в більшості випадків на рівні приватних підприємств. В сьогоднішніх економічних реаліях бізнес фактично зобов'язаний підвищувати інноваційність та ефективність власної діяльності, що має особливе значення в період економічної нестабільності. Повсякчасна еволюція суспільства визначається сукупністю важливих тенденцій, вплив яких неодмінно зумовлює масштабні трансформації у суспільстві, зокрема в бізнесі. При цьому комплексний механізм впровадження інновацій відіграє найвагомішу роль у їх ініціюванні та забезпеченні успішності та масштабного впровадження у даній системі.

Нестабільність економічного середовища вимагає від вітчизняних підприємств адекватних методів управління, впровадження нововведень та ефективного використання своїх інноваційних можливостей. У сучасних умовах євроінтеграції спостерігається високий рівень конкуренції, тому українським підприємствам для

максимізації прибутку необхідно створювати по-справжньому оригінальні конкурентні переваги своєї продукції, що передбачає використання ефективного методу конкурентної боротьби — застосування інновацій. Безперечно, стратегія інноваційного розвитку в сучасних умовах господарювання передбачає побудову науково-технічної політики підприємств галузі, орієнтованої на сприяння розвитку передових технологій, науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок інноваційного характеру. Зазначимо, що саме інноваційна стратегія є першоосновою структурних змін, які повинні відбуватися вже зараз у господарській діяльності будь-якого підприємства і забезпечувати їх майбутній економічний розвиток.

Радикальні управлінські новації в Україні прямо-пропорційно пов'язані з тенденціями погіршення ситуації в суспільстві за комплексом показників і є відповіддю управлінської підсистеми на потреби в стабілізації ситуації та оптимізації форм управління суспільством, що переживає турбулентність. Спираючись на проведене дослідження, можна зазначити, що в основі широкого впровадження інновацій в діяльність підприємства, покладено фінансування. Безперечно, без значного фінансування неможливо досягти поширення інновацій. Звідси, важливим завданням є фінансування інновацій, яке особливо актуалізується в умовах економічної кризи та високої вартості фінансових ресурсів (кредитів), що зараз спостерігається в Україні [1].

Отже, відповідно до даних Державної служби статистики [2] витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт в Україні в 2015 році становили 12,2 млрд грн, в тому числі 4,2 млрд грн (34,43%) за рахунок коштів державного бюджету, де залишок — приватний капітал та кошти іноземних фондів. Тобто, основним завданням є збільшення цієї суми, в тому числі, суми коштів державного бюджету, при одночасному забезпеченні високої ефективності розробок.

Серед ключових проблем, які стримують інноваційну діяльність в Україні, можна відзначити:

- ✓ по-перше, мінімальна підтримка держави, яка проявляється в зменшенні державних витрат на інноваційний сектор та науку, в збереженні складного нормативного середовища, у відсутності змістовної інноваційної політики.

- ✓ по-друге, обмежені фінансові можливості українських підприємств, які не дозволяють купувати сучасне обладнання для виробництва, фінансувати продуктивні інновації та власні наукові дослідження.

За статистичними даними 2015 року, держава виділяє менше 1% коштів на підтримку інноваційної політики підприємств України, структура джерел фінансування наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ЗА 2010-2015 РР.**

Роки	Загальна сума витрат, млн грн	У тому числі за рахунок коштів, млн грн							
		власних	частка, %	державного бюджету	частка, %	Іноземних інвесторів	частка, %	Інші джерела	частка, %
2010	8046	4775	59,35	87	1,08	2411	29,97	772	9,59
2011	14333	7586	52,92	149	1,04	47	0,40	6542	45,64
2012	11481	7336	63,90	224	1,95	995	8,67	2926	25,48
2013	9563	6973	72,92	25	0,26	1253	13,11	1311	13,71
2014	7696	6540	84,98	344	4,47	139	1,80	673	8,74
2015	13814	13427	97,20	55	0,40	59	0,42	273	1,98

Джерело: [6].

Розвиток інноваційної діяльності буде відбуватись тільки в тому випадку, коли будуть мобілізовані всі джерела фінансів. Таким чином, інноваційний розвиток бізнесу потребує значних фінансових ресурсів, в тому числі — це стосується малого та середнього бізнесу. Як було визначено раніше, основним завданням держави має стати реалізація політики щодо збільшення фінансування розробок та впровадження інновацій. Фінансування може здійснюватися за рахунок власних коштів, або коштів інвесторів, кредитів, коштів з державного бюджету [6].

А саме, на макроекономічному рівні важливим питанням є участь держави в процесі фінансового забезпечення малого та середнього: субсидії, пільгове оподаткування та кредитування, виділення коштів для цільового кредитування, компенсація відсотків за кредитуванням [1].

Відповідно до даних дослідження Пшик Б. [3], в Україні лише 17,3% від загальної кількості діючих підприємств можуть розглядатися як інноваційно активні, тобто такі, що впроваджують нові технології, оновлюють асортимент продукції. Якщо порівнювати із зарубіжними державами, де 60% функціонуючих підприємств активно займаються інноваційною діяльністю, можна

стверджувати, що в Україні рівень і темпи розвитку інноваційної діяльності є незадовільним.

Помірне поліпшення впродовж останніх років ситуації щодо загального пожвавлення інноваційної діяльності не вирішує загальної проблеми. Серед причин такої негативної тенденції чільне місце посідають нестача грошових ресурсів для реалізації інноваційних проектів, а також недосконалість фінансово-кредитної політики у напрямку стимулювання інноваційної діяльності в Україні, що, в свою чергу, не дає змоги забезпечити перехід вітчизняної економіки на якісно новий рівень, а отже — забезпечити її конкурентоспроможність у глобалізованому світі [3].

Спираючись на дослідження Єрмакова О. [5], проаналізуємо порівняння інструментів державної інноваційної політики в країнах ЄС та України, які наведено в табл. 2. Гнатюк Н., зазначив, що більшість розвинених країн застосовують комплексний підхід до стимулювання діяльності інноваційно-орієнтованих компаній, застосовуючи методи як прямого, так і опосередкованого регулювання.

Таблиця 2

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТРУМЕНТІВ
ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНИ**

ЄС	Україна
<i>Нормативно-правові інструменти</i>	
1) сприятливе інституційне середовище для здійснення інноваційної діяльності	1) несприятливе інституційне середовище для здійснення інноваційної діяльності
2) наявність стратегії інноваційного розвитку є обов'язковою передумовою одержання регіонального фінансування на інноваційні проекти з фондів ЄС	2) відсутність стратегій і програм інноваційного розвитку в більшості регіонів України
<i>Фінансові інструменти</i>	
1) збільшення державних витрат на науку та інновації (у середньому 2 % від ВВП)	1) скорочення державних витрат на науку та інновації — з 0,47 до 0,33 % від ВВП
2) фінансове стимулювання суб'єктів попиту і пропозиції	3) відмінено більшість податкових стимулів інноваційної діяльності, зокрема з таких законів України, як «Про інноваційну діяльність», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон»

ЄС	Україна
<i>Фінансові інститути</i>	
1) венчурні фонди; 2) інноваційні фонди; 3) «посівні» фонди; 4) інноваційні біржі; 5) інноваційні банки; 6) приватні особи — «бізнес-янгол	потребують розвитку
<i>Виробничо-технологічні структури</i>	
1) технологічні бізнес-інкубатори; 2) технопарки 3) наукові парки; 4) спін-оф компанії	1) бізнес-інкубатори: здебільшого не мають технологічної спеціалізації; 2) технопарки та наукові парки: регулюються відповідними законами, проте не набули значного поширення через скасування пільг; 3) спін-оф та стартап-компанії потребують розвитку

Джерело: Сформовано авторами

А саме, країни Європейського Союзу використовують кілька інструментів інноваційної політики та залучення інвестицій для фінансування інноваційної діяльності.

Серед них виділяють пряме державне фінансування, в першу чергу шляхом виділення грантів, кредитів, субсидій тощо; створення інфраструктури для інноваційної діяльності; податкові стимули, спеціальні схеми підтримки ризикового фінансування, надання державних гарантій [4].

Також ним аргументовано, що інструменти інноваційної політики в практично всіх країнах світу різні. Наприклад, в Португалії та Іспанії великий набір фіскальних стимулів використовується до всіх компаній незалежно від їх розміру, а в Великобританії — тільки для компаній малого та середнього бізнесу. В таких країнах, як Швеція, Німеччина, Фінляндія, надають перевагу стимулюванню прямої фінансової підтримки, що в свою чергу призводить до розвитку інноваційного процесу [4].

Аналізуючи дані таблиці, можна сказати, що інноваційна система України не досить розвинута та не має зв'язку між її учасниками, а саме: державна політика, розробники та споживачі інновацій. Натомість, європейський досвід показує, що усі елементи інноваційної системи повинні бути пов'язані між собою комплексною державною політикою, що є перспективним для досліджень [5].

На Всесвітньому Економічному Форумі у Давосі у 2016 році головною темою усіх обговорень стала Четверта промислова революція («The Fourth Industrial Revolution» англ.), яка фактично може впливати на глобальні зміни усіх сфер життя людства. Вона

характеризується розвитком та злиттям автоматизованого виробництва, інноваційних технологій та обміну даних в єдину систему, втручання людини в яку скорочено до мінімуму або обмежено цілком. Найбільш зацікавленими у Четвертій промисловій революції є постачальники комп'ютерних та інтелектуальних послуг, а саме: винахідники, програмісти, інвестори та акціонери. За даними маркетингової компанії Gartner, вже до 2020 року додатковий дохід компаній пов'язаних з ІТ-технологіями буде більшим за 300 млрд доларів [6].

Незважаючи на це у четверту епоху розвитку промисловості ключовими залишаються знання та досвід людей, які залучають інновації. Отже, інтелектуальна база залишається ключовим фактором у забезпеченні якісного впровадження інновацій та процесу адаптації до них. Вони продовжують бути єдиними драйверами росту кількості інноваційно-активних малих підприємств, зокрема й за рахунок появи нових форм підприємництва (фрілансінг, пульсуючі організації тощо), орієнтованих на розвиток масштабів виробництва нематеріальної продукції (усіх видів послуг і новітніх технологій), що є фундаментом сучасних технологічних реалій [7].

Висновок. Підсумовуючи все вищезазначене, відзначимо, що роль держави в сучасній економіці дуже висока; розробка й впровадження інновацій вимагають активної участі держави (проявляється в виділенні коштів з бюджету, фінансування; пільгове оподаткування; розробка законодавчих актів, які мають чітко регулювати відносини; скасування обмежень). На першому місці — фінансування, в різних формах: пряме фінансування розробок, участь разом з приватним капіталом в реалізації певного проекту. Таким чином, впроваджуючи механізми державної підтримки інновацій в Україні, чи в будь-якій іншій країні світу, слід враховувати власні специфічні умови (правову базу, стан науково-технічної сфери, рівень розвитку економіки та інше). Підтримка інновацій має стати одним з пріоритетів державної політики, тому що сьогодні інновації є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності економіки.

Список літератури:

1. Васи́лишен Ю. В. Фінансові інструменти стимулювання інноваційної діяльності малого та середнього бізнесу в Україні / Ю. В. Васи́лишен, О. С. Коваленко. // Ефективна економіка. — 2016. — №12.
2. Востряков О.В., Гребешкова О.М. Концепція управління знаннями в стратегічному процесі сучасного підприємства / О.В. Востряков,

О.М. Гребешкова // Стратегія розвитку України. Економіка, соціологія, право: наук. вісн. / Ін-т міжнар. відн. Нац. авіац. ун-ту. — 2009. — Вип. 1–2. — С. 419–427.

3. Гнатюк Н. Зарубіжний досвід стимулювання інноваційного процесу / Н. Гнатюк, Ю. Вовк, І. Боцюк. // Інноваційні засади управління підприємствами в умовах сталого розвитку. — 2016. — №5. — С. 33–34.

4. Єрмакова О. А. Інструменти державної інноваційної політики України в контексті впровадження європейського досвіду / О. А. Єрмакова. // Механізм регулювання економіки. — 2016. — №1. — С. 85–94.

5. Пшик Б. М. Розвиток важелів фінансово-кредитного стимулювання інноваційної діяльності в Україні: регіональний аспект / Борис Михайлович Пшик. // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. — 2015. — №3. — С. 52–55.

6. Сарайдак М. П., Теплюк М. А. Адаптивність вітчизняних підприємств до умов четвертої промислової революції // Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки» (PINЦ, Index Copernicus, Google Scholar, Polish Scholarly Bibliography). — 2018. — №4. — С. 123–128.

7. Швиданенко Г. О., Теплюк М. А. Сучасні тренди розвитку інноваційного підприємництва // Економіка та держава. — 2018. — №. 5. — С. 89–92.

References:

1. Vasy'ly'shen Yu. V. Finansovi instrumenty` sty'mulyuvannya innovacijnoi diyal'nosti malogo ta seredn'ogo biznesu v Ukraini / Yu. V. Vasy'ly'shen, O. S. Kovalenko // Efekty'vna ekonomika. — 2016. — #12. [in Ukrainian].

2. Vostryakov O.V., Grebeshkova O.M. Koncepciya upravlinnya znannyamy` v strategichnomu procesi suchasnoho pidpry'yemstva / O.V. Vostryakov, O.M. Grebeshkova // Strategiya rozvy'tku Ukrainy`. Ekonomika, sociologiya, pravo: nauk. visn. / In-t mizhnar. vidn. Nacz. aviacz. un-tu. — 2009. — Vy'p. 1–2. — S. 419–427. [in Ukrainian].

3. Gnatyuk N. Zarubizhny'j dosvid sty'mulyuvannya innovacijnogo procesu / N. Gnatyuk, Yu. Vovk, I. Bocyuk. // Innovacijni zasady` upravlinnya pidpry'yemstvamy` v umovax stalogo rozvy'tku. — 2016. — #5. — S. 33–34. [in Ukrainian].

4. Yermakova O. A. Instrumenty` derzhavnnoi innovacijnoi polity'ky` Ukrainy` v konteksti vprovadzheniya yevropejs'kogo dosvidu / O. A. Yermakova // Mexanizm regulyuvannya ekonomiky`. — 2016. — #1. — S. 85–94. [in Ukrainian].

5. Pshy'k B. M. Rozvy'tok vazheliv finansovo-kredy'tnogo sty'mulyuvannya innovacijnoi diyal'nosti v Ukraini: regional'ny'j aspekt / Bory's My'xajlov'y'ch Pshy'k. // Social'no-ekonomichni problemy` suchasnoho periodu Ukrainy`. — 2015. — #3. — S. 52–55. [in Ukrainian].

6. Sagajdak M. P., Teplyuk M. A. Adapty`vnist` vitchy`znyany`x pidpry`yemstv do umov chetvertoyi promy`slovoyi revolyuciyi // Visny`k Xmel`ny`cz`kogo nacional`nogo universy`tetu. Seriya «Ekonomichni nauky» (RINCz, Index Copernicus, Google Scholar, Polish Scholarly Bibliography). — 2018. — #4. — S. 123–128. [in Ukrainian].

7. Shvy`danenko G. O., Teplyuk M. A. Suchasni trendy` rozvy`tku innovacijnogo pidpry`yemny`czstva // Ekonomika ta derzhava. — 2018. — #. 5. — S. 89–92. [in Ukrainian].

УДК 338.46:37

Павленко О.В.

*асистент кафедри економічної
кібернетики та маркетингу КНУТД,*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ КОМУНІКАЦІЙ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

MAINTENANCE OF THE EFFECTIVENESS OF MARKETING COMMUNICATIONS POLICY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTION BASED ON INTERNET TECHNOLOGY

Alexander V. Pavlenko,

Assistant, Department of Economic Cybernetics and Marketing
SHEE «Kyiv National Economic
University named after Vadym Getman»

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто різні інтерактивні маркетингові інструменти, засновані на використанні Інтернет-технологій, як складові маркетингових комунікацій, що використовуються студентами в процесі прийняття рішень, а також проведено теоретичний аналіз впливу зазначених інструментів на репутацію вузу і рішення студента як клієнта і споживача освітніх послуг. Доведено, що застосування маркетингових інструментів комунікацій в Інтернеті є часто єдиним способом забезпечення результативності маркетингової діяльності освітніх організацій з незначним маркетинговим бюджетом.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: репутація університету, університетський бренд, маркетинг в соціальних мережах (SMM), контент-маркетинг, пошукова оптимізація (SEO).

ABSTRACT. The article discusses various interactive marketing tools based on the use of Internet technologies as components of the marketing communications used by students in the decision-making pro-